2021-2022

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

SAMARAQAND DAVLAT UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
SamDU rektori:
_____
R.I.Xaimuradov
2021 yil «____»_____

RO'YXATGA OLINDI:
№ BD -60111500 -___
2021 yil «27» Avgust

SHARQ TILI VA ESKI O'ZBEK YOZUVI (fors tili)

FANIDAN NAMUNAVIY
F A N D A S T U R I

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60111500 – filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili)

Samarqand - 2021

Fan/modul kodi TF (bakalavr/ magistratura)	O'quv yili 2021-2022	Semestr III-VI	ECTS-Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 2

1	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
	Sharq tili va eski o'zbek yozuvi (fors)	120	120	240

2

I. Fan mazmuni

Mustaqillik yillarida xalqimizning qadimiy tarixi va boy madaniyatini tiklash, buyuk allomalarimiz, aziz-avliyolarimizning ilmiy, diniy va ma'naviy merosini har tomonlama chuqur o'rganish va targ'ib etish, muqaddas qadamjolarini obod qilish, yosh avlodni ularning ezgu an'analari ruhida tarbiyalash bo'yicha ulkan ishlar amalga oshirildi va izchil davom ettirilmoqda... Tarixiy-madaniy merosimiz namunalarini har tomonlama chuqur o'rganish, buyuk alloma va mutafakkirlarimizning jahon ilm-fani va sivilizatsiyasi rivojiga qo'shgan beqiyos hissasini targ'ib etish, shu asosda yurtdoshlarimiz, avvalo, yosh avlodimizni xalqimizning buyuk ma'naviy merosiga hurmat, ona yurtimizga mehr va sadoqat ruhida tarbiyalashga qaratilgan ishlarning natijadorligini tubdan oshirish bo'yicha dolzarb vazifalar turganini alohida ta'kidlash lozim.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 24.05.2017 yildagi PQ-2995-sonli Qarori "Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ'ib qilish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".

"Sharq tili va eski o'zbek yozuvi" fani talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi. Bu fan asosiy ixtisoslik fanlardan biri hisoblanadi.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. **Talaba:**

– Arab-fors yozuvi va uning tarqalishi, arab harflarining o'ziga xos xususiyatlari, fors tili amaliy fonetikasi, morfologiyasi, punktuatsiyasi, lug'ati, qisqa va cho'ziq unlilar va boshqa belgilar, sharq tillari va eski o'zbek yozuvidagi o'zarq farqlar haqida **tasavvurga ega bo'lishi**;

– arab-fors tilida imlo qoidalarini, so'z yasalishini, o'zak va u orqali so'zlarni topa bilishi, arab imlosidagi matnlarni qiyinchiliksiz mutolaa qilib tabdil qila olishi,

– arab-fors imlosining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash, so'z yasalishi va amaliy grammatik qoidalarini aniqlash, arab alifbosidagi matnlarni o'qish, transkripsiya qilish, yozishni bilish, arab tilidagi so'z va iboralarini tarjima qilaolishi **kerak.**

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

("Sharq tili va eski o'zbek yozuvi" fan dasturida ma'ruza mashg'ulotlari mo'ljallanmagan)

III. Amaliy mashg'ulotlar mavzusi bo'yicha ko'rsatmalar va tavsiyalar

"Sharq tili va eski o'zbek yozuvi" bo'yicha bakalavr kursida mumtoz adabiyotimizning umumbashariy madaniy xazinasidan munosib o'rin olgan o'lmas asarlarini chuqur o'rganish va ilmiy asosda tadqiq etishga qaratilgan bo'lib talabalarda ilmiy axborot bilan ishlash ko'nikma va malakalarini shakllantirish, o'qish, yozish, arab imlosidagi qo'lyozma, toshbosma, gazeta, jurnal va ilmiy asarlarni o'qishga, ulardan o'z faoliyati uchun zarur bo'lgan axborotlarni olishga o'rganish, joriy imloga tabdil va tahlil qila olishlariga erishish muhim hisoblanadi.

Talabalar auditoriya mashg'ulotlarida professor - o'qituvchilarning amaliy mashg'ulotlarida bevosita ishtirok etadilar, Grammatik mashqlar bajarishadi, matn va dialoglar tinglashadi, matnlar mazmunini so'zlab berishadi va matnlar o'qib ularni tarjima qilishadi. Darsdan tashqarida talaba matnlarni mustaqil ravishda lug'at yordamida tarjima qilishadi, grammarik mashqlarni bajarishadi, dialog va kundalik so'zlashuv iboralarini yod olishadi. Bundan tashqari, ayrim murakkab yoki notanish mavzular bilan tanishish va kengroq o'rganish maqsadida qo'shimcha adabiyotlardan foydalanishadi, referatlar tayyorlashadi, jadvallar tuzishadi, testlar yechishadi. Mustaqil ta'lim natijalari reyting tizimi asosida baholanadi.

Uyga vazifalarni tayyorlash, qo'shimcha darslik va adabiyotlar dan yangi bilimlarni mustqil ravishda o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni toppish uslublarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalanib, ma'lumot to'plash yoki ilmiy izlanishlar olib borish, fan to'garagi doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib, ilmiy maqola yoki ma'ruza tayyorlash kabilar talabalarning darslarda olgan bilimlarini yanada chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini

rivojlantiradi. Shu sababli ham, mustaqil ta'limsiz o'quv faoliyati yetarlicha samarali natija bermaydi.

III.I. Asosiy qism (amaliy mashg'ulotlar)

Fan tarkibiga kuyidagi mavzular kiritilgan:

1.Mavzu. Kirish. Arab-fors alifbosining o'ziga xos xususiyatlari. "Sharq tillari va eski o'zbek yozuvi" fanining maqsadi va vazifalari. Fors tilining ta'rixiy bosqichlari. Arab yozuvining paydo bo'lishi va strukturasi. Fors tili haqida umumiy ma'lumot. Arab- fors alifbosining asosiy xususiyati . "Sharq tillari(fors) va eski o'zbek yozuvi" fanining arab fani, hozirgi o'zbek adabiy tili bilan aloqasi. Fors tilining rivojlanish bosqichlari: qadimgi davr, o'rta davr, yangi davr. Grafika. Arab alifbosidan asoslangan fors tili. Fors tili haqida umumiy ma`lumot. Arab alifbosining o'ziga xos xususiyatlari. Transkripsiya.

2.Mavzu. Arab-fors yozuvining turlari. Arab-fors yozuvi va uning kelib chiqish tarixi. Arab-fors yozuvining turlari. Xattotlik san'atidan namunalar. Xattotlik turlariga misollar keltirish. Kufiy yozuv, gulli kufiy yozuvi, suls yozuvi, nasx yozuvi, talliq yozuvi, rayhoniy yozuvi, devoniy yozuvi, riqo' yozuvi, nastalliq yozuvi, shikasta yozuvi.

3.Mavzu. Fors alifbosi. Munfasil harflar.

Fors alifbosi haqida umumiy ma'lumot. Bu harflarning o'ziga xos xususiyatlari. Bu harflar ikki guruhga bo'linadi: ikki shaklli harflar va turt shaklli harflar. Ikki shaklli (munfasila) va turt shaklli (muttasila) harflarning xususiyatlari. Ikki shaklli (munfasila) harflarning etti turi ا alif, ر re, ز ze, ژ je د dol, ذ zol, vov و . Ikki shaklli (munfasila) harflarning o'ziga xos xususiyatlari. Harakatlar. Diftong. Bo'g'in. Urg'u.

4. Mavzu. Fors alifbosi. Muttasil harflar.

Fors alifbosi haqida umumiy ma'lumot. Bu harflarning o'ziga xos xususiyatlari. Turt shaklli (muttasila) harflarning xususiyatlari. Muttasil (turt shaklli) harflar ب ت ث ج چ خ ح س ش ن م ک گ ل ف ق ی ص ض ط ظ ه ع غ va ularning turlari. Harakatlar. Muttasil harflarning o'ziga xos xususiyatlari.

5.Mavzu. Unli tovushlarning fors tilida ifodalanishi.

Qisqa unlilar (zir, zabar va pesh) va cho'ziq unlilar (ا - alif, و vov va ى yo). Bu belgilarning grammatik va grafik xususiyatlari. Unli tovushlarning ifodalanishi. Fors tilida satr usti va satr osti harakatlari. Madd, tanvin va hamza alomatlari. Bu belgilarning xususiyatlari va imlosi.

6.Mavzu. Fors imlosining ba'zi xususiyatlari.

Fors imlosining ba'zi xususiyatlari haqida ma'lumot. Alif (ا) va uning imlosi. Vovi madula .- و Bu harflarning yozish imlosi. Alife maksura (ى) va uning imlosi. Hoye havvaz - h- ه harfi. Bu harf qanday tovushlarni ifodalaydi. Ayn - ع harfi. Uning grafik va fonetik xususiyatlari. ى -Yo-lar Imlosi (Yo-i vahdat, yoi nakare).

7. Mavzu. Arab tilining o'ziga xos harflari.

Arab tilining o'ziga xos harflarining xususiyatlari haqida ma'lumot. ع ظ ط ث ح ص ض harflari. Bu harflarning grammatik va grafik xususiyatlari. Shamsiy (quyosh) harflari ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Bu harflarning grafik yozish shakllari. Bu harflar bilan misollar yozing. Qamariy (oy) harflari va uning xususiyatlari ا ب ح خ ج ق ف ع غ ك ى ه م و. Bu harflarning grammatik xususiyatlari. Bu harflarning grafik yozish shakllari. Bu harflar bilan misollar yozish. Bu harflar bilan so'zlar yozish va ularning imlosiga e'tibor berish.

8. Mavzu. Raqamlarning fors tilida ifodalanishi

Raqamlarning fors tilida ifodalanishi. Oy, kun va haftaning ifodasi. Hijriy-qamariy yil va oylarining nomlari. Quyosh yili va oylarining nomlari. Oy va quyosh yillarini milodiy yilga qaytarish va aksincha. Abjad hisobi. Alifbo tartibidagi hisob. Arab alifbosining 28 ta harfining sonli ifodasi. Alifbo tartibidagi sakkiz so'z.

Abjad - ابجد Havvaz - هوز Huttiy - حطى , Kalaman- كلمن ,

Sa'fas - سعفص , Qarashat - قرشت ,Saxas - ثخذ zazag'- ضظغ .

Mumtoz adabiyotda abjad hisobidan tarix moddasi va muammo sifatida foydalanish.

9. Mavzu. So'z turkumlari va ularning fors tilidagi o'ziga xos xususiyatlari

Otlarning fors tilidagi ifodasi. Matn ichidan kishilik, moddiy va semantik otlarlarni aniqlash. Matnda kishilik otlarlarning ifodalanishi. Umumiy va ob'ekt nomlari. Fors tilida old qo'shimchalari. Otlarning so'z shakllanishi. Otlarda son kategoriyasi. Fors tilidagi otlarning ko'plik shakli. Arabiy ko'plik qo'shimchalari. Qo'shimchalarning yozilishi. – ho - ها va - on - أن . Qo'shimchalarning yozish imlosi -ho, - on va ularning xususiyatlari. Harakat va holatni ifodalaydigan otlar. Gramatik mashqlar.

10.Mavzu. Fors tilida sifat va uning xususiyatlari.

Fors tilida sifat va uning xususiyatlari haqida ma'lumot. Matnda o'ziga xos va nisbiy sifatlarning ifodalanishi. Fors tilidagi sifat turlari. Berilgan matnlardan yasama sifatlarni aniqlash. Matnlardan sifat yasovchi prefiks va qo'shimchalarini topish. Sifat yasovchi prefiks va qo'shimchalar haqida ma'lumot. Fors tilidagi sifat darajalariga misollar tanlash: oddiy, qiyosiy va oliy.

11.Mavzu. Olmoshlar va ularning fors tilidagi xususiyatlari.

Olmosh tushunchasi. Matnda olmoshlarning ifodalanishi. Matnni tanlash va ma'no jihatidan olmoshlarning xususiyatlari. Olmosh turlarini aniqlash: kishilik olmoshlar. Ko'rsatkich va so'roq olmoshlari. خود –xud olmoshi va shaxs- sonlarida tuslanishi. Egalik olmoshlari to'g'risida ma'lumot.

12.Mavzu. Fors tilidagi son va uning xususiyatlari.

Fors tilidagi sonlarni ifodalanishi. Matn tarkibidagi sonlar va uning xususiyatlarini belgilash. Sonlarni ikki guruhga bo'linishi: miqdor va tartib sonlar. Berilgan matndan miqdor sonlar va uning xususiyatlarini (asl, taxminiy, kasriy) aniqlash. Tartib sonlar va uning xususiyatlari. Raqamlarni ketma -ketligi. Fors tilidagi sonlarning tuzilishi: sodda, murakkab va tarkibli. Raqamlarda numerativlar va ularning qismlari.

13.Mavzu. Fors tilida fe'l va uning xususiyatlari.

Fors tilida fe'llar haqida ma'lumot. Berilgan matndan sifatdosh fe'llarning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash. Fors tilida fe'llarning asoslari. Fe'l negizlari haqida ma'lumot: hozirgi zamon va o'tgan zamon asosi. Fe'llarning ta'rifi. Fors fe'llari haqida ma'lumot. Berilgan matndan sifatdosh fe'llarning o'ziga xos

xususiyatlarini aniqlash. Fors tili fe'llarining asoslari. Fe'l asoslari haqida ma'lumot: hozirgi zamon va o'tgan zamon asosi.

14.Mavzu. Predlog va qo'shimchalar va ularning fors tilidagi xususiyatlari.

Berilgan matnda predlog va qo'shimchalarning ifodalanishi. Predloglarning morfologik tarkibini aniqlash. Izofali qo'shimcha. Berilgan matndan predloglarni aniqlash. Bog'lovchilarni turlari: biriktiruvchi, zidlik, ayruv.

15.Mavzu. Izofa. Izofa va uning xususiyatlari. Jumla. Fors tilida sodda gaplar.

Izofa. Fors tilida izofa. Izofaning imlosi. Izofali birikma anglatgan ma'nolar. Fors tilida izofa zanjiri. Fors tilida sodda gap. Sodda gapning tuzilishi. Sodda gapning tuslanishi. Ot kesimli sodda gap. است bog'lamasi. Ko'plik shakli. Son va shaxsga tuslanishi.هست so'zining ma'nosi. Shaxssiz gap. Fors tilida so'rog gaplar.

16.Mavzu. Murakkab jumlalar.

Murakkab jumlalar. Matnda murakkab jumlalarni ifodalashi. Berilgan matndan murakkab qo`shma gaplar va ularning turlarini aniqlash. Murakkab bo'ysunuvchi bo'g'inlarni tanlash va ularning turlari.

17.Mavzu. Eski o'zbek yozuvi

Eski o'zbek yozuviga xos harflar, ularning nomlanishi va yozilish shakllari va o'qilish qoidalari.

Sa'diy Sheroziyning "Guliston" va "Buston" asarini sharhlash va tahlil qilish. Abdurahmon Jomiyning "Bahoriston" va boshqa mumtoz she'riy asarlar matnlarini o'qish va tahlil qilish. O'qiyotgan asarlarda arabcha so'zlarni kuzatish. "Mening oilam" va boshqa mavzularda suhbatlashish.

Rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlar zamonaviy texnik jihozlar, kompyuterlar va eshitish apparatlari bilan jihozlangan maxsus jihozlangan xonada o'tkaziladi. Shuningdek, har bir mashg'ulot talabaga tanlangan mavzu bo'yicha maxsus mashqlar va interaktiv usullar asosida tayyorlangan materiallar bilan etkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar jarayonida interfaol usullardan; aqliy hujum, guruhli fikrlash, pinboard, konferentsiya, uchrashuv, munozara, guruhli munozara, tasviriy va ko'rgazmali materiallar orqali munozara.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim va topshiriqlar uchun tavsiya etiladigan mavzular

Talaba mustaqil ta'limning asosiy maqsadi o`qituvchining rahbarligi va nazorati ostida talabada muayyan o`quv ishlarini mustaqil ravishda bajarish uchun zarur bo`lgan bilim va ko`nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishdir.

Talaba mustaqil ta'limning asosiy vazifalari yangi bilimlarni mustaqil tarzda puxta o`zlashtirish, Sharq tillari va eski o'zbek yozuvini o`zlashtirish, kerakli ma'lumotlarni izlab topish, axborot manba'lari va internet tarmog`idan maqsadli foydalanishdir.

Talaffuz. Magnit tasmalariga yozilgan o`quv matnlarini eshitish va takrorlash. O`tilgan matnlarni o`qib, magnit tasmasiga yozish.

Eshitib tushunish. Magnit tasmasiga o`rtacha tezlikda o`qib yozilgan, notanish so`zlari 15% dan oshmaydigan fors tilidagi matnlarni eshitis`h va mazmunini ona tilida aytib berish. Tasmaga tushirilgan matnlarni eshitib, qog`ozga tushirish. Fors radio va televideniyasi orqali berilgan axborotlarni eshitib, mazmunini ona tilida yozish.

Eshitib tarjima qilish. Fors tilidagi original radio va televizion dasturlarni jumlama-jumla eshitib, ona tiliga tarjima qilish.O`zbek tilidagi radio va televizion dasturlarni jumlama-jumla eshitib, fors tiliga tarjima qilish. Fors tilidagi axborotlarni eshitib shu onda (sinxron) ona tiliga tarjima qilish. O`zbek tilidagi axborotlarni eshitib, shu onda (sinxron) fors tiliga tarjima qilish.

Kompyuterdan foydalanish. O`zbekcha, forscha matnlarni kompyuterga kiritish. O`zbekcha, forscha matnlarni tahrir qilish (tarjimani tuzatish, qisqartirish, qo`shish va h.k.). Matnni printerdan chiqarish uchun uning maketini tayyorlash (shrift turi, satr oralari, uzunligini belgilash va h.k.). Tayyor matnlarni printerdan chiqarish.

Talabalar quyida berilgan mavzular yuzasidan og`zaki va yozma nutq malakasiga ega bo`lishlari kerak. Buning uchun quyidagi mavzularni tavsiya etish mumkin.

Talabaning qiziqish va qobiliyatiga qarab, unga ilmiy xarakterdagi topshiriqlar berish, o`qituvchi bilan xamkorlikda ilmiy maqolalar tayyorlash va chop ettirish mumkin.

Uyga vazifalarni bajarish, qo`shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o`rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni toppish yo`llarini aniqlash,internet tarmoqlaridan foydalanib ma'lumotlar to`plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to`garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola va ma'ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun ham mustaqil ta'limsiz o`quv faoliyati samarali bo`lishi mumkin emas.

"Sharq tillari va eski o'zbek yozuvi" (fors tili) fanidan mustaqil ish majmuasi fanning barcha mavzularini qamrab olgan.

"Sharq tillari va eski o'zbek yozuvi " (fors tili) fani bo'yicha talabalar mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uni taqdimoti tashkil qilinadi.

1.Fors tili haqida ma'lumot bering.

2.Alif so'z boshida qanday qisqa unlilarni ifoda etadi, misollar keltiring.

3.Eron tillar gruppasi haqida ma'lumot bering.

4.Fors tili diftonglarni tavsiflang va ularga misollar keltiring.

5.Fors tilining tarixiy taraqqiyot davrlari haqida ma'lumot bering.

6.Fors tili taraqqiyotining o'rta davri haqida ma'lumot bering.

8.Fors tili taraqqiyotining yangi davri haqida ma'lumot bering.

9.G'arbiy Eroniy tillar gruppasiga qanday tillar kiradi va ularning o'ziga xos tomonlari nimadan iborat?

10.Fors alifbosi haqida ma'lumot bering.

11.Munfasil harflar va ulaming ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

12.Alif harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

13.Dol harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

14.Zol harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

15.Re harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

16.Ze harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

17.Je harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

18.Vov harflari va ulaming ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

19.Qoidalar asosida harflami to'g'ri talaffiiz qilish va harflaming to'g'ri yozilishini o'rganish.

20.Munfasil va muttasil harflar va ulaming ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish. harflarining ifodalanishi, yozilishi vaulami yod olish.

21.Be harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

22. Te harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

23. Se harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

24. Pe harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

25. Yo harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

26. Nun harflarining ifodalanishi,yozilishi va ulami yodolish.

27. Jim harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

28. He harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

29. Xe harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

30. Chim harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

31. Sin, shin harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

32. Sod harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

33. To harfi fonetik va grafik xususiyatlarini mukammalroq o'rganish.

34. Zo harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

35. Ayn harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

36. G'ayn harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

37. Fe, qof harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

38. Kof, gof harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

39. Lom harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

40. Mim harfining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

41. Ho-ye havvaz harflarining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.» harflarining ifodalanishi, yozilishi va ulami yod olish.

42. Qoidalar asosida harflami to'g'ri talafliiz qilish va harflaming to'g'ri yozilishini o'rganish. Shamsiy, qamariy harflaming qoidalar asosida to'g'ri talaffuz qilish va to'g'ri yozilishini o'rganish.Arab alfavitiga forslar tomonidan to'rt harfning qo'shilishi va uning sababalari haqida so'zlang.

43. Arab ko'plik formalari haqida ma'lumot bering. Misollar keltiring. Fors tilida «s» tovushini bildirruvchi harflar haqida ma'lumot bering va ularning xususiyatlarini bayon eting.

44. Fors alifbosining asosiy alomatlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring. Fors tilida «x» va «alif» harflarining orasida qaysi ortirma harf yozilib, o'qilmaydi. Misollar keltiring. Harakatlar va diakritik belgilar.

45. Cho'ziq unlilarning yozilishini tushuntiring va misollar keltiring. Fors tili sonlari haqida ma'lumot bering va misollar keltiring. Undoshlardan so'ng egalik affikslari jadvalini bering. Otlarning ko'plik formasini yasashda «on» va «ho» qo'shimchalari qanday hollarda qo'shiladi. Misollar bilan isbotlang.

46. Izofa va uning turlari.Izofa zanjiriga oid misollar tuzish.

47. Fe'lning o'ziga xos xususiyatlari.

48. Fors tilida fe'l zamonlari.

49. Fors tilida fe'l mayllari.

50. Yoyiq va yiyiq soda gapga jumlalar tuzish.

	51. Matnni fors tilida so'zlab berish. 52. فصلهای سال و ماهها matnini o'qib o'zbek tilida tarjima qilish, hamda yangi forscha so'zlarni yodlash. 53. فصلهای سال و ماهها matnini fors tilida s o'zlab berish. Tavsiya etilgan adabiyotlar asosida talabaga mustaqil mavzular berilgandan so'ng, uni bajarish referat va taqdimot orqali fan o'qituvchisiga topshiriladi.
3	**V. Ta'lim natijalari** Talaba mavzuni o'zlashtirish natijasida: • Fors alifbosini o'rganing va shu tariqa ming yildan ziyod vaqt mobaynida arab alifbosida yozilgan qadimiy fan va madaniyatning boy merosi, fors tilining eng qadimiy davri va uning shakllanishi va evolyutsiyasi omillari bilan tanishib chiqadi, qadimiy san'at, fors tilining o'rta va yangi davrlari haqida tasavvurga va bilimga ega bo'lib, qo'lyozmalarni, arab yozuvida yozilgan klassikalar matnlarini o'qishnga ega bo'ladi; • Harflar va ularning yozilishi bilan tanishish, ba'zi fors va arab so'zlarining imlosini, affikslarini, qo'shimchalarini, sonlarini, olmoshlarini, arabcha atamalar va qadimgi oylarning nomlarini, alifbo hisobini bilish. Ushbu matnlar asosida mavzuga oid mashqlarni olib kelish darslarni mustahkamlashga va ulardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi; • Turli davrlar nasridan va she'riyatidan misollarni tanlash va matnda uchraydigan qiyin va kam ishlatilgan so'z va iboralarni talqin qilish ko'nikmalariga ega bo'lish (albatta, so'zlarni talqin qilishda faqat matndagi so'zning ma'nosi berilgan) .

4	**VI. O'qitish usullari va ta'lim texnologiyalari:** • Amaliy mashg'ulot; • Interfa'ol кeys-stadiylari; • Eshitish, yozib olish, mantiqan fikrlash, tezkor savol va javoblar; • Guruhlar bilan ishlash; • Prezentatsiya; • Individual loyihalar; • Suhbat qilish loyihalari va jamoa mbilan ishlasn.
5	**VII. Kredit talablari:** Amaliy darslarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri taqdim etish, berilgan topshiriq va topshiriqlarni bajarish va o'quv jarayonini mustaqil kuzatish, yakuniy nazorat yozma ishini topshirish.
6	**Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o`quv qo`llanmalar ro`yxati** **Asosiy darsliklar va o`quv qo`llanmalar** **Asosiy adabiyotlar:** 1. Abdusamatov M. Fors tili. -T.: Sharq. 2007 2. Quronbekov A., Vohidov A., Ziyayeva T. Fors tili. - T., 2006 3. Ahrorov H.K. Fors tili. -T.: O'qituvchi. 1992. 4. Xalilov L. Fors tili. –Toshkent.: O'qituvchi. 1992. 5. Forscha-o'zbekcha o'quv lug'ati. -T.: O'qituvchi. 1988. **Qo`shimcha adabiyotlar:** 1. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. - T.: "0'zbekiston", 2017. - 48800 b. 2. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. — T.: "0'zbekiston", 2017. 3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 24.05.2017 yildagi PQ-2995-sonli Qarori "Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ'ib qilish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". 4. Ovchinnikova I.K., Mamed-zade. Uchebnik persidskogo yazika. M. 1966. 5. Muin M. Farhang-e forsi. – Tehron, 1371.

	6. Ishoqov F. Eski o'zbek tili va yozuvi. – Toshkent. 1995. **Internet saytlari** 1. http://library.zivonet.uz/book/35164 2. http://library.zivonet.uz/book/35149 3. http://library.zivonet.uz/book/41245 4. http://library.zivonet.uz/book/40578 5. http://library.zivonet.uz/book/34135 6. http://library.zivonet.uz/book/33460 7. http://library.zivonet.uz/book/33430
7	O'zbekiston Respublikasi Oliy va maxsus o'rta ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlangan va oliy o'quv yurtlari roziligi bilan tasdiqlangan 202__ yil "___" _____ -sonli ____ -sonli qarori bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas'ullar**: A.Vohidov - SamDU, Tojir filologiya va Xorijiy Sharq tillari kafedrasi dotsenti. M.Davronova - SamDU, Tojik filologiya va Xorijiy Sharq tillari kafedrasi o'qituvchisi.
9	**Taqrizchilar:** S. Sa'diev - SamDU, Tojir filologiya va Xorijiy Sharq tillari kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori. D. Hazratquliyon - SamDU, Tojik tili va Xorijiy Sharq tillari kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari nomzodi.

Kafedra mudiri: _____ **prof. A.Hamroev**

Kengash raisi: _____ **prof. A.Pardaev**

"Tasdiqlayman"
SamDU o'quv ishlari bo'yicha prorektori:
_____ **A. S. Soleev**
"24" Avgust **2021 yil**